Archive of SID.ir

فصلنامه علمی پژوهشی
دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت
دوره ۱۱/ شماره ٤ (پیاپی ٤٤)/ زمستان ۱٤۰۱
صفحه ۳۲۹ تا ۳٤٥

فرا مطالعه‌ای بر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در پژوهش‌های حسابداری و حسابرسی: روش تحلیل محتوا

سحر سپاسی
دانشیار حسابداری،دانشگاه تربیت مدرس،تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
sepasi@modares.ac.ir
فاطمه طالبیان درزی
کارشناس ارشد حسابداری،دانشگاه تربیت مدرس،تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۲۸

چکیده
امروزه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها برای بسیاری از شرکت‌ها ضروری به نظر می‌رسد و شرکت‌ها برای افزایش ثروت سهامداران، این اطلاعات را افشا می‌کنند. پژوهش‌های زیادی تاریخچه و تکامل این مفهوم را در دهه‌های اخیر مرور کرده‌اند، ولی پژوهشی که به طور خاص تاریخچه و تکامل این مفهوم را در حوزه حسابداری بررسی نماید، در کشور انجام نشده است. در این پژوهش با تحلیل‌محتوای مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حسابداری و حسابرسی تلاش می‌شود با استفاده از فراوانی حوزه‌های مختلف این مفهوم، روندها و سازه‌های مرتبط با آن، شناسایی شود تا تصویری جامع از آن برای استفاده پژوهشگران ارائه گردد. برای این منظور تعداد ۱۶۹ مقاله که تا سال ۱۴۰۰ با موضوع مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در مجلات معتبر به چاپ رسیده‌اند، مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حسابداری به سرعت در بین پژوهشگران رشد و اهمیت پیدا کرده است و پژوهشگران آتی می‌توانند با توجه به شناسایی و اولویت بندی سازه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در مطالعات حسابداری و حسابرسی جهت گیری خود را در رابطه با تعیین و تبیین مدل‌های جدید انتخاب کنند.

واژه‌های کلیدی: حسابداری و حسابرسی، روندها، سازه‌های مرتبط، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

۱- مقدمه

امروزه مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها از یک موضوع حاشیه‌ای و کم‌خور توجه در حوزه حسابداری و مدیریت به یکی از رایج‌ترین موضوعات در محافل علمی و دنیای تجارت تبدیل شده است (کارول و شبانا،۲۰۱۰). فشار از طرف ذینفعان[1] اصلی، شرکت‌ها را به تصمیم‌گیری برای بهبود عملکرد شرکت، به عنوان راهی برای دستیابی به مشروعیت اجتماعی سوق داده است گارسیا سانچز، ۲۰۲۱؛ ژانگ، ژو، و دینگ، ۲۰۱۳). مصرف کنندگان در حال حاضر توجه بسیار بیشتری به مشکلات اجتماعی و زیست محیطی دارند و تقاضای خود را از شرکت‌ها برای انجام اقدامات پیشگیرانه مرتبط افزایش می‌دهند. با این حال، چالش‌های اجتماعی و زیست‌محیطی آنقدر بزرگ و پیچیده شده‌اند که دولت‌ها، سازمان‌های غیرانتفاعی و شرکت‌ها باید برای رسیدگی بهتر به این مسائل زیست‌محیطی با یکدیگر همکاری کنند(هالکوس و نومیکوس،۲۰۲۰). در ایران این تفکر در میان واحدهای تجاری به صورت روز افزون در حال شکل‌گیری است که موفقیت بلند مدت آن‌ها می‌تواند از طریق مدیریت کردن زمان با ایجاد عملیات شرکت، همزمان با ایجاد اطمینان از حمایت محیطی و پیشرفت مسئولیت اجتماعی شرکت، تحقق یابد. بنابراین اجرای مسئولیت اجتماعی شرکت منجر به بهبود موفقیت شرکت‌ها در بلندمدت می‌شود (بنی‌هاشمی و خسروی‌پور،۱۳۹۸). همچنین یک استدلال رقابتی اثبات می‌کند که مدیران ، فعالیت در مسئولیت اجتماعی شرکتی را به عنوان یک استراتژی کسب وکار تلقی می‌کنند که عملکرد شرکت را بهبود بخشیده و سود و منافع آن‌ها را با سود و منافع سهامداران هم‌تراز می‌کند (رهنمای رودپشتی و زندی،۱۳۹۹).

منظور از مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها[2]، پیوستگی و اتحاد میان فعالیت‌ها و ارزش‌های سازمان به گونه‌ای است که منافع کلیه ذی نفعان شامل سهامداران، مشتریان، کارکنان، سرمایه گذاران و عموم جامعه، در سیاست‌ها و عملکرد سازمان منعکس گردد. به عبارت دیگر سازمان باید همواره خود را جزیی از اجتماع بداند و نسبت به جامعه احساس مسئولیت داشته باشد و در جهت بهبود رفاه عمومی به گونه‌ای مستقل از منافع مستقیم شرکت، تلاش کند (فروغی و همکاران،۱۳۸۷).

مطالعات مربوط به مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به طور قابل ملاحظه‌ای در سطح بنگاه، دانشگاه و جامعه با اهمیت می‌باشد (اکویه ۲۰۰۹). پژوهش‌های بنیادین بیشتر در مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌تواند باعث جلو راندن آن در حوزه‌های کاربردی نیز گردد و زمان مناسبی برای بازنگری پژوهش‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها برای توضیح و تشریح موجودیت مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌باشد (لی،۲۰۰۸). می‌توان گفت وجود یک پژوهش بنیادی با هدف شناخت و بازبینی مطالعات آکادمیک مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و تشریح سازه‌های مرتبط به این مفهوم از اهمیت بالایی برخوردار است. برای اولین بار در ایران تمام مقالات معتبر حوزه مسئولیت اجتماعی جمع‌آوری و تحلیل‌محتوا خواهد شد. بنابراین هدف این پژوهش بررسی مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حوزه حسابداری و حسابرسی می‌باشد.

در این مقاله ابتدا بر ادبیات مرتبط با این حوزه مروری انجام می‌گردد؛ سپس روش پژوهش تشریح می‌گردد که شامل سه مرحله می‌باشد: انتخاب مجلات، انتخاب مقالات و تحلیل داده‌ها ؛ در ادامه نتایج تحلیل‌ها که شامل بررسی روندهای حاکم و متغیرهای مرتبط با این مفهوم است ارائه می‌گردد و در نهایت بحث و نتیجه گیری را در چارچوب نتایج انجام خواهد شد.

۲ – مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱- مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها

تعاریف اولیه مسئولیت اجتماعی شرکت به دهه پنجاه میلادی باز می‌گردد. در دهه شصت میلادی اولین کوشش‌ها برای ارائه یک ایده و تصویر بهتر و دقیق‌تر شروع شد. سه محقق پیش‌رو مربوط به موضوع در آن زمان دیویس، فردریک و مک گوییر بودند. دیویس اولین فردی بود که به قدرت سازمان‌ها و مسئولیت‌های اجتماعی اشاره کرد. او تکلیف اجتماعی شرکت را تصمیمات و رفتارهای بنگاه که دلایل اتخاذ آن حداقل فراتر رفتن از مرزهای سازمان می‌باشد تعریف کرد. شکست در موازنه کردن قدرت و مسئولیت اجتماعی در نهایت می‌تواند به زوال بنگاه بیانجامد. فردریک تکلیف اجتماعی شرکت را وسیله‌ای برای بهبود رفاه اجتماعی - اقتصادی جامعه عنوان می‌کند، اما تحقیق جامع‌تر را در این زمینه مک گوییر در مقاله‌ای تحت عنوان تجارت و جامعه انجام داد و مفهوم تعهد اجتماعی را فراتر از تعهد اقتصادی و قانونی شرکت‌ها دانست (شربت اوغلی و همکاران،۱۳۸۹). در دهه هشتاد تعاریف توسعه زیادی نداشت ولی پژوهش‌های تجربی باعث بلوغ آن شدند. در این دهه مضامین جایگزین هم به وجود آمدند که برخی از آن‌ها عبارتند از: عملکرد اجتماعی شرکت‌ها ، تئوری ذینفعان و تئوری اخلاق کسب و کار . در دهه نود مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به عنوان محور اصلی درآمد ولی مضامین جایگزین همچنان وجود داشتند (کارول ۱۹۹۹).

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

به طور کلی سه رویکرد در مورد مفهوم مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها وجود دارد:

نظریه اول از تئوری‌های کلاسیک اقتصادی منشاء می‌گیرد .طبق این مفهوم شرکت فقط و فقط یک هدف دارد و آن به حداکثر رسانیدن سود و به تبع آن حداکثر نمودن ثروت سهامداران است (خوش طینت، ۱۳۷۴). این شکل از مفهوم مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها به وسیله میلتون فریدمن در سال ۱۹۶۲ میلادی ارائه شده است.

نظریه دوم در دهه ۱۹۷۰ میلادی ارائه گردیده است و براساس آن اهداف اجتماعی در رابطه با به حداکثر رسانیدن سود مورد توجه قرار می‌گیرد. طبق این نظریه مدیران شرکت‌ها باید تصمیماتی اتخاذ نمایند که بین حقوق سهامداران ، کارکنان ، مشتریان ، عرضه کنندگان کالاها و خدمات و عامه مردم تعادل ایجاد کند.

براساس نظریه سوم سود نقطه پایانی اهداف موسسه نیست. در این حالت تصمیم‌گیری‌های سازمانی لازم است به جای تلاش در جهت حداکثرنمودن سود به دنبال کسب سطح مناسبی باشد که طی آن هم سود کسب شود و هم سطح مطلوبی از اهداف اجماعی می‌گردد.

همچنین ادبیات این مفهوم دارای تنوع و گوناگونی بسیاری است و تعاریف و مفاهیم جدیدی به وجود آمدند. تنوع تعاریف منجر به ناهماهنگی در عملیاتی سازی و ارزیابی مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها شده است (کارول ۱۹۹۹). به علاوه این مفهوم رشد سریعی در معانی داشته است و امروزه با تکثر زیادی در معانی ،تئوری‌ها و واژگان مواجه هستیم (گاریگا و میله، ۲۰۱۳).

۲-۲- پیشینه پژوهش

۲-۲-۱- مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در مطالعات حسابداری ایران

در ایران این مفهوم برای شرکت‌ها در قالب مفاهیمی چون وقف و وام‌های قرض الحسنه و ... نمود یافته است، البته وقف به عنوان سنت ملی اسلامی، عمدتاً محدود به ساخت مدرسه و یا مسجد بوده است و تجار و صاحبان صنایع در ساخت و تأمین هزینه‌های این اماکن مشارکت داشته‌اند. بسیاری از صاحبان شرکت‌ها و تجار براساس باورهای مذهبی و اخلاقی عمدتاً مسئولیت و نقش اجتماعی خویش را در قالب‌های نیکوکارانه و مذهبی ایفا می‌کردند. با توجه به اینکه فضای صنعتی در ایران در دهه اول سال‌های ۱۳۰۰ به آرامی شکل گرفت، تعداد کارگران صنعتی در اندازه‌های بزرگی نبود و اغلب صاحبان صنایع، با افراد جامعه خود و کارکنان خود دارای روابط اجتماعی گسترده ای بودند و نقش پر رنگ مذهب و سنت، باعث می‌گردید مشارکت‌های اجتماعی گسترده ای داشته باشند. رشد بخش خصوصی و بازار سرمایه کشور در چند سال اخیر سبب گردید شرکت‌ها دارای مجموعه ای از ضوابط کاری اخلاقی و اجتماعی شوند و مسئولیت اجتماعی شرکتی در شرکت‌های ایرانی نهادینه شود (امیدوار ۱۳۸۵).

ساختار اقتصادی صنعتی حاکم بر فضای اقتصادی-سیاسی ایران به گونه ای است که شرکت‌ها، انجام فعالیت‌های مسؤولیت اجتماعی را علاوه بر این که هزینه به حساب می‌آورند، آن را باعث جا ماندن از فضای رقابتی می‌دانند. شدت یافتن فضای رقابتی باعث گردید برخی صاحبان صنایع و بسیاری از شرکت‌های برتر ایرانی به این مفهوم در فرآیندهای مدیریتی توجه کنند. اخذ گواهینامه‌های کیفیت زیست محیطی، گواهینامه‌های تعالی سازمانی و سرآمدی مفهوم مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها، از دیگر نشانه‌های روی آوردن شرکت‌ها به سوی پذیرش مسئولیت اجتماعی است.

از اولین تحقیقات علمی مطالعات حسابداری در ایران در زمینه مسئولیت‌های اجتماعی مربوط به تحقیق خوش طینت نیک نیت در سال ۱۳۷۴ با عنوان حسابداری مسئولیت‌های اجتماعی می‌باشد که در آن می‌توان نتیجه گرفت حسابداری مسئولیت‌های اجتماعی می‌تواند پاسخی به مشکلات اجتماعی موجود باشد. در این حسابداری با در نظر گرفتن نتایج اجتماعی تصمیمات اخذ شده مانند اثرات اقتصادی آن‌ها، دامنه حسابداری سنتی گسترش می‌یابد و از این طریق می‌توان به منافع متعددی در زمینه سود، منابع انسانی، منافع عمومی و محیطی و منافع ناشی از تولید یا انجام خدمات دست یافت.

دومین تحقیق علمی در زمینه تدوین مبانی نظری مسئولیت‌های اجتماعی واحدهای تجاری درایران در سال ۱۳۷۹ انجام شد که از جمله اهداف اساسی آن تعیین عوامل کلیدی و مؤثر بر ارتقای سطح پاسخگویی نظام حسابداری نسبت به مسئولیت اجتماعی واحدهای تجاری و فراهم کردن زمینه‌های لازم برای تدوین یک چارچوب نظری حسابداری اجتماعی متناسب با شریط اجتماعی، فرهنگی و قانونی ایران و از اهداف دیگر آن ارزیابی قابلیت پاسخگویی نظام حسابداری نسبت به مسئولیت اجتماعی واحدهای انتفاعی ایران بوده است (باباجانی و فروغی ۱۳۷۹). بعد از آن مرور این مفهوم در مطالعات حسابداری در قالب پژوهش‌های متعدد از سال ۱۳۹۰ تاکنون مورد بررسی قرار گرفت و در دهه اخیر مورد توجه بسیاری از پژوهشگران بوده است. به عنوان مثال لاریمی و همکاران(۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «افشا مسئولیت اجتماعی در عصر بحران مالی» به بررسی واکنش ذینفعان از مسئولیت اجتماعی و بحران

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

مالی شرکت‌های بزرگ به یک چارچوب مشروط برای درک و نقش مسئولیت اجتماعی در بحران شرکت‌ها و نحوه مدیریت آن پرداختند.

کاظم‌پور و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «چارچوبی برای رتبه بندی افشای مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت‌ها» پس از شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های افشای مسئولیت پذیری اجتماعی، با استفاده از فن دلفی، چارچوبی با ۳ بعد، ۲۲ مؤلفه و ۶۸ شاخص طراحی کردند. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد پس از بررسی ۳۳۰ شرکت که اطلاعات سال ۱۳۹۶ خود را افشا کردند، به صورت میانگین هر شرکت تنها ۹ شاخص از ۶۸ شاخص را افشا کرده است.

همچنین جمشیدی نوید و حیدری نژاد (۱۳۹۹) استانداردهای گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکت و ارائه خدمات اطمینان بخش را به عنوان یک موضوع نوین در ارتباط با این گزارش‌ها مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از این بود که باتوجه به ذینفعان متنوع ودلایل مختلفی که برای درخواست اطلاعات متفاوت می‌توانند داشته باشند، متقاعد ساختن آن‌ها در راستای تدوین واستفاده از یک استاندارد واحدگزارشگری مسئولیت اجتماعی مشکل خواهد بود.

در ادامه به عنوان نمونه برخی مقالات چاپ شده مرتبط با مفهوم مسئولیت اجتماعی در مجلات معتبر حسابداری و مالی در ایران (مورد تأیید وزارت علوم[۴]) در جدول شماره ۱ آورده شده است. با بررسی این جدول می‌توان گفت علاوه بر جنبه‌های خروجی یا پیامدی[۵] این مفهوم به جنبه‌های دیگر این مفهوم از جمله پیش‌آمدها[۶] یا عوامل ایجاد کننده مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها هم مورد توجه پژوهشگران ایرانی قرار گرفته است. منظور از پیامدها همان نتایج استفاده از مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌باشد و پیشآمدها عواملی هستند که باعث به وجود آمدن این مفهوم می‌باشند. به عبارت دیگر در پیامدها مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها نقش متغیر مستقل و در پیشآمدها نقش متغیر وابسته را ایفا می‌کند (استانالند و همکاران، ۲۰۱۱). همچنین در برخی پژوهش‌ها ، این مفهوم به عنوان متغیر تعدیلگر و میانجی در دهه اخیر مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته است.

جدول شماره ۱ : برخی مطالعات حسابداری مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در ایران

نویسندگان	نام مجله	سال	متغیر	حوزه تمرکزی
مهدی عرب‌صالحی و همکاران	پژوهش‌های‌تجربی حسابداری	۱۳۹۲	مستقل	پیامد(عملکرد مالی شرکت‌ها)
اسفندیار ملکیان و همکاران	فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه گذاری	۱۳۹۵	وابسته	پیشآمد (مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت‌ها)
سید احمد موسوی و همکاران	دانش حسابداری مالی	۱۳۹۵	مستقل	پیامد (ریسک سقوط قیمت سهام)
حبیب انصاری سامانی وهمکاران	فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار	۱۳۹۶	مستقل	پیامد (حباب قیمتی)
یحیی کامیابی و فاطمه صابری	حسابداری مالی	۱۳۹۶	تعدیلگر	بازده سهام
یحیی حساس‌یگانه و شهروز رضایی	مطالعات تجربی حسابداری مالی	۱۳۹۷	تعدیلگر	اجتناب و فرار مالیاتی
قدرت‌اله برزگر و همکاران	فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی،	۱۳۹۸	وابسته	پیشآمد (افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها)
مهدی مران جوری و رضیه علی خانی	دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت	۱۳۹۹	وابسته	پیشآمد (افشای مسئولیت‌های اجتماعی)
آناهیتا زندی و همکاران	دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت	۱۳۹۹	تعدیلگر	ریسک شرکت
ایرج خوش خلق و قدرتاله طالب نیا	فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه گذاری	۱۴۰۰	مستقل	پیامد (سطح افشای ریسک در گزارشگری مالی)

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

۲-۲-۲- مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در مطالعات بین المللی حسابداری

اگرچه مسئولیت‌های اجتماعی کسب‌وکارها، شرکت‌ها و مدیران آن‌ها حداقل از دهه ۱۹۵۰ در ادبیات دانشگاهی مورد بحث قرارگرفته است، به نظر می‌رسد در مورد این سؤال که آیا پیشرفتی در ادبیات دانشگاهی در مورد این مسئولیت‌ها صورت گرفته است یا خیر، اتفاق نظر وجود ندارد. مک ویلیامز و سیگل (۲۰۰۱) مسئولیت اجتماعی شرکتی را به طور گسترده به این صورت تعریف می‌کنند:«پیش‌برد اقداماتی از منفعت‌های اجتماعی که فراتر از منافع شرکت بوده و آنچه که توسط قانون الزامی شده است. »

فرانک باکر و همکاران در سال ۲۰۰۵ در پژوهش خود مقالات ۳۰ سال گذشته در ارتباط با مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد اجتماعی شرکت را تحلیل کرده‌اند وسه دیدگاه را در ارتباط با این مفهوم بررسی کرده‌اند. دیدگاه اول این است که توسعه این مفهوم، از طریق شفاف‌سازی ساختارهای مرکزی و روابط آنها، تا آزمایش تئوری رخ داده است ؛ فرآیندی که با افزایش پیچیدگی در روش‌های تحقیق پشتیبانی می‌شود.در دیدگاه دوم، نویسندگان ادعا می‌کنند که به دلیل ویژگی ذاتی هنجاری ادبیات این مفهوم، به سختی می‌توان انتظار پیشرفتی داشت. دیدگاه نهایی این است که پیشرفت در ادبیات مربوط به مسئولیت های اجتماعی کسب و کار با معرفی مداوم ساختارهای جدید، مبهم یا حتی با مشکل مواجه می‌شود.

مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت برای مدت نسبتا طولانی وجود داشته است، اما قابل توجه‌ترین تحولات در ۲۰ سال گذشته رخ داده است. همانطور که جامعه نسبت به مسائل زیست‌محیطی و اجتماعی مانند گرم شدن کره زمین، حیات‌وحش در خطر انقراض آگاه‌تر شد، شاهد تغییراتی در نقش شرکت‌ها و افزایش قابل توجهی در «مسئولیت اجتماعی» و «پایداری[۷]» در سطح سازمانی و مشارکت با سهامداران اجتماعی بوده است. (بلوفیلد و موری، ۲۰۱۱).

اصل اخلاقی مسئولیت اجتماعی بر بخش‌های مختلف یک کسب‌وکار تأثیر می‌گذارد. بهبود مدیریت ریسک؛روابط مطلوب با جامعه سرمایه گذاری و دسترسی بهتر به سرمایه؛ افزایش روابط کارکنان؛ روابط قوی تر با جوامع و مجوز افزایش یافته برای فعالیت؛ و شهرت و نام تجاری. شرکت‌ها به طور کلی نگران نحوه حسابرسی فعالیت‌های مربوط به مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها هستند (یا باید باشند)، زیرا عموم مردم شروع به توجه دقیق به این موضوع کرده‌اند. دولت کانادا به صراحت تاکید می‌کند که «مدیریت و کاهش عوامل خطر اجتماعی و محیطی برای موفقیت تجارت در خارج از کشور اهمیت فزاینده‌ای دارد، زیرا هزینه‌های شرکت‌ها برای از دست‌دادن مجوز اجتماعی، هم از نظر قیمت سهام و هم از نظر قیمت نهایی، ممکن است قابل‌توجه باشد.» (امور جهانی کانادا ، ۲۰۱۷). این منعکس‌کننده یکی از هفت دیدگاه توصیف شده توسط گری و اوون (۱۹۹۶) است - که در آن شرکت‌ها (باید) یک چشم‌انداز بلندمدت داشته باشند که رفاه و ثبات اقتصادی تنها با پذیرش برخی مسئولیت های اجتماعی قابل دستیابی است.

با این حال، پذیرش مسئولیت‌های اضافی می‌تواند پرهزینه باشد، بنابراین ایجاد یک رابطه روشن بین عملکرد اجتماعی و مالی به عاملی حیاتی در شرکت‌ها تبدیل شده است. متعاقباً، مدیران نیز تمایل دارند که پذیرش خود را از چنین مسئولیت‌های اضافی و عملکرد اجتماعی ناشی از آن برای به دست آوردن اعتبار از سوی عموم، به عنوان بخشی از مدیریت برند شرکتی و ایجاد ارزش،اعلام‌کنند (میدلمس،۲۰۰۳). بنابراین، افشای اجتماعی و محیطی شرکتی به طور بالقوه می تواند به سرمایه گذاران و سایر فعالان بازار کمک کند تا دورنمای مالی آینده و طول عمر شرکت‌ها را بهتر ارزیابی کنند و به عنوان مکمل افشای مالی آنها عمل کند (چانگ و چارلس،۲۰۱۸).

نان‌یه و همکاران (۲۰۲۰) در مقاله خود با عنوان « تحلیل کتاب سنجی[۸] مسئولیت اجتماعی شرکت در توسعه پایدار»یک تحلیل عمیق در ارتباط با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با استفاده از نرم‌افزار «سایت‌اسپیس[۹] » برای دوره زمانی۱۹۹۷ تا ۲۰۱۹ انجام داده‌اند. یافته‌های اصلی آنها نشان می‌دهد که مشارکت مسئولیت اجتماعی شرکت در توسعه پایدار یک موضوع تحقیقاتی پایدار اما پررونق است به خصوص پس از سال ۲۰۰۷روند افزایشی این مفهوم قابل‌توجه بوده است.همچنین آنها نشریات مختلف در این زمینه را مورد بررسی قراردادند که سه نشریه مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت محیط[۱۰]؛ نشریه پایداری[۱۱]؛ و نشریه تولید پاکتر[۱۲] تاثیرگذارترین نشریه در این زمینه بوده‌اند. بعد ازآن نویسندگانی که در این زمینه کارآمد بوده‌اند،شناسایی شدند اما مطابق با تحقیقات آنها بیشتر مطالعات در مورد این موضوع خاص به طور مستقل انجام شد. از لحاظ تجزیه و تحلیل کشور مشخص شد که اسپانیا و انگلیس بیشترین انتشارات را در این زمینه دارند.

علاوه بر این یافته‌ها، روند تکامل به چهار مرحله متمایز طبقه‌بندی می‌شود: مرحله اولیه (۲۰۰۴-۱۹۹۷) که هیچ مطالعه قابل توجهی یافت نشد. مرحله بحث (۲۰۰۹-۲۰۰۵) زمانی که بحث اولیه مشارکت مسئولیت اجتماعی شرکت در عملکرد شرکت را نشان می‌دهد. فاز توسعه سریع (۲۰۱۳-۲۰۱۰) تصمیم‌گیری و ارزیابی مسئولیت اجتماعی شرکت را در استراتژی شرکت پیشنهاد می‌کند. و فاز تخصصی تحقیق

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

(۲۰۱۹-۲۰۱۴) اجرای مسئولیت اجتماعی شرکت در استراتژی توسعه پایدار شرکت را نشان می‌دهد و نشان‌دهنده پراکندگی این حوزه است.

۳ – سوال‌های پژوهش

با توجه به اهداف و مبانی نظری پژوهش ، سوال‌های پژوهش به صورت زیر ارائه شده است:

۱) جایگاه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حوزه حسابداری و حسابرسی چیست؟
۲) روندهای[۱۳] تکامل مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حوزه حسابداری و حسابرسی چیست؟
۳) سازه‌های[۱۴] مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حوزه حسابداری و حسابرسی چیست؟

۴ – روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع بنیادی می‌باشد. از نظر لی (۲۰۰۸) با انجام پژوهش‌های بنیادی می‌توان به ماهیت و چیستی مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها پی برد که برای ارتقاء آن بسیار مهم است. از حیث هدف این پژوهش توصیفی – تحلیلی می‌باشد. روش انجام این پژوهش تحلیل‌محتوا[۱۵] است. با تحلیل‌محتوا می‌توان با تحلیل دانش انباشته شده در یک حوزه خاص، به نقاط قوت و ضعف، ابعاد شناخته شده و زوایای ناشناخته آن حوزه یا موضوع آگاهی به دست آورد و مانع تکرار گذشته و دوباره کاری و هدر دادن وقت و انرژی درباره آن موضوع می‌شود (پیران نژاد ،۱۳۹۵).

این پژوهش از طریق تحلیل‌محتوای پژوهش‌های معتبر انجام شده تلاش دارد شناخت کاملی از روند تکامل مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و متغیرهای مرتبط با آن در حوزه حسابداری و حسابرسی داشته باشد. لذا برای تحقق این هدف نیاز به جمع‌آوری و غربال کردن داده‌های معتبر و مرتبط علمی می‌باشد. داده‌های این پژوهش از مقالات و مجلات مورد تأیید وزارت علوم استخراج شده است. به عبارت دیگر جامعه این پژوهش مقالات علمی مرتبط با مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌باشد. دامنه زمانی پژوهش حاضر شامل تمام مقالات چاپ شده مرتبط با مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در مجلات معتبر وزارت علوم از زمانی که این مفهوم موردپژوهش پژوهشگران در ایران قرار گرفته است از سال ۱۳۷۴ تا سال ۱۴۰۰ می‌باشد.

۴-۱- انتخاب مجلات

در پژوهش حاضر باید معیارهای قابل قبول‌بودن[۱۶] و قابلیت اتکا[۱۷] به جای اعتبار و پایایی به درستی محقق شود (واگنر و همکاران ۲۰۱۰). بدین منظور از آنجایی که معتبرترین متون علمی در قالب مقالات آکادمیک در مجلات معتبر نمایان می‌گردند، از سایر منابع علمی مثل پایان نامه‌ها، کنفرانس‌ها، کتاب‌ها و مقالات چاپ نشده استفاده نشده است تا این معیارها محقق شوند. بدین منظور برای انتخاب مجلات، مجلات مورد تأیید وزارت علوم مبنای جمع آوری داده‌ها قرار گرفته است. جدول شماره ۲ لیست مجلات داخلی مورد تأیید وزارت علوم فهرست شده است.

۴-۲- انتخاب مقالات

پس از انتخاب معتبرترین مجلات داخلی، مقالات مرتبط با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها باید انتخاب می‌شدند. به همین منظور این مفهوم در تک تک مجلات فهرست شده در جدول ۲ برای پیدا کردن مقالات مورد جستجو قرار گرفت. معیار انتخاب مقاله در اینجا بودن مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در عنوان، خلاصه، کلمات کلیدی و یا تکرار زیاد آن در متن مقاله می‌باشد. این مکانیزم قابلیت اتکا دارد و قبلا توسط پژوهشگران مورد استفاده قرار گرفته است (یاور و سئورینگ،۲۰۱۵). بدین منظور تمامی مقالات مجلات داخلی مرتبط با این مفهوم از ابتدا تا سال ۱۴۰۰ مورد بررسی قرار گرفته است. نتیجه کار تعداد ۱۶۹ مقاله بوده است که در ۳۲ مجله قرار داشتند و بازه زمانی آن‌ها بین سال‌های ۱۳۷۴ تا ۱۴۰۰ بوده است. جدول شماره ۲ فراوانی مقالات در مجلات را نشان می‌دهد. در بین مقالات منتشر شده در مجلات معتبر ، مجله «دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت» بیشترین مقالات منتشر شده در رابطه با مفهوم مسئولیت اجتماعی را با ۱۹ مقاله داشته است. این مقالات برای تحلیل نهایی و کدگذاری استفاده شدند.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

جدول شماره ۲ : فهرست مجلات داخلی علمی مورد تأیید وزارت علوم به ترتیب تعداد مقالات منتشره در حوزه مسئولیت اجتماعی شرکتها

عنوان نشریه	صاحب امتیاز	تعداد مقالات
دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت	انجمن علمی حسابداری مدیریت ایران	۱۹
حسابداری مدیریت	دانشگاه آزاد اسلامی- واحد تابعه	۱۳
پژوهش‌های تجربی حسابداری	دانشگاه الزهرا(س)	۱۲
حسابداری و منافع اجتماعی	دانشگاه الزهرا(س)	۱۲
تحقیقات حسابداری و حسابرسی	انجمن علمی حسابداری ایران	۱۰
پژوهش‌های حسابداری مالی	دانشگاه اصفهان	۹
مطالعات حسابداری و حسابرسی	انجمن علمی حسابداری ایران	۹
حسابداری ارزشی و رفتاری	دانشگاه خوارزمی	۸
دانش حسابداری مالی	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	۸
پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی	دانشگاه آزاد اسلامی- واحد تابعه واحد تهران مرکزی	۷
International Journal of Finance and Managerial Accounting	انجمن علمی مهندسی مالی ایران	۷
حسابداری مالی	دانشگاه آزاد اسلامی- واحد تابعه	۶
دانش سرمایه گذاری	انجمن علمی مهندسی مالی ایران	۶
دانش حسابداری	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۵
iranian journal of accounting, auditing & finance	دانشگاه فردوسی مشهد	۵
حسابداری سلامت	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۵
بررسی‌های حسابداری و حسابرسی	دانشگاه تهران	۴
Advances in Mathematical Finance and Applications	دانشگاه آزاد اسلامی- واحد تابعه اراک	۳
بورس اوراق بهادار	سازمان بورس و اوراق بهادار	۳
راهبرد مدیریت مالی	دانشگاه الزهراء	۳
پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی	سازمان حسابرسی	۲
پیشرفت‌های حسابداری	دانشگاه شیراز	۲
مطالعات تجربی حسابداری مالی	دانشگاه علامه طباطبایی	۲
Iranian Journal of Finance	انجمن علمی مالی ایران	۲
چشم انداز مدیریت مالی	دانشگاه شهید بهشتی	۲
دانش مالی تحلیل اوراق بهادار	دانشگاه آزاد اسلامی- واحد تابعه	۲
تحقیقات مالی اسلامی	دانشگاه امام صادق (ع)	۱
حسابداری دولتی	دانشگاه پیام نور	۱
دانش حسابرسی	دیوان محاسبات کشور	۱
مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار	دانشگاه آزاد اسلامی- واحد تابعه	۱
تحقیقات مالی	دانشگاه تهران	۰
مدیریت دارایی و تأمین مالی	دانشگاه اصفهان با همکاری دانشگاه‌های دیگر	۰
جمع		۱۶۹

۴-۳- کدگذاری و تحلیل

در این مرحله تمام ۱۶۹ مقاله مطالعه و کدگذاری شد. الگوی کار پژوهش حاضر در این مرحله براساس کار پژوهش‌های مشابه (اسپینا و همکاران، ۲۰۱۳؛ حیدری و والی پور،۱۳۹۶؛ باقری و همکاران،۱۳۹۶) بوده است. براساس این کدگذاری مقالات به طور سیستماتیک طبقه‌بندی شد که مبنایی برای تحلیل نهایی بود. این کدگذاری براساس هدف اصلی پژوهش که بررسی مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حسابداری و حسابرسی است، انجام می‌شود. کدگذاری باز[18] و کدگذاری محوری[19] در این پژوهش استفاده شد. رویه کدگذاری بدین‌صورت انجام شد: ابتدا مقالات مطالعه شده و هر مقاله کدگذاری شد . سپس طبقات یا محورهای خاصی متناسب با هدف پژوهش انتخاب شدند که این

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

طبقات عبارتند از: سال چاپ، نام پژوهشگران، روش پژوهش و رویکرد آن، حوزه تمرکزی علمی، سازه‌های پیامدی، سازه‌های پیش‌آمد، سازه‌های میانجی و سازه‌های تعدیلگر در پژوهش. سپس هر مقاله متناسب با محتوای کد و کدهای داده شده در طبقات جای گرفت. در ادامه داده‌ها در نرم افزار اکسل[20] دسته‌بندی شدند و جهت تحلیل نهایی که شامل روندهای رشد علمی مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حسابداری و حسابرسی بوده است؛ استفاده شدند. همچنین از روش آنتروپی شانون[21] برای تحلیل محتوا و تعیین میزان اهمیت و اولویت سازه‌های مرتبط با این مفهوم استفاده گردید. در قسمت بعدی نتایج حاصل از این تحلیل ارائه خواهد شد.

۵- یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش حاضر در چهار حوزه قابل ارائه می‌باشند:

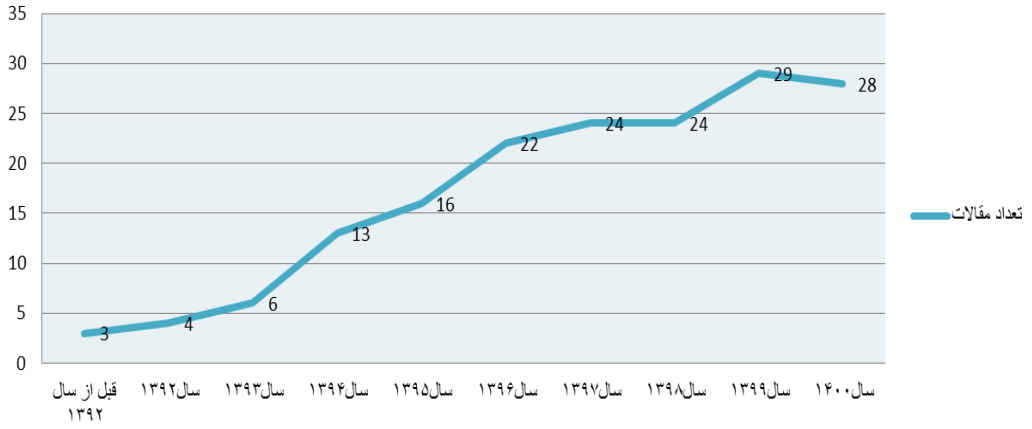
۵-۱- روند رشد مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در مطالعات حسابداری و حسابرسی

اولین محور در کدگذاری پژوهش، سال چاپ می‌باشد که می‌توان از آن برای تحلیل روند مطلق رشد تعداد کارهای علمی انجام شده در حسابداری استفاده کرد. این تحلیل شامل وضعیت گذشته، حال و آینده احتمالی توجه به مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در علم حسابداری می‌باشد. جدول شماره ۳ فراوانی مقالات منتشر شده از مجلات معتبر تا سال ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

مطابق با جدول شماره ۳ تا قبل از سال ۱۳۹۲ تنها ۳ مقاله در مجلات معتبر انتشار یافته است که نشان‌دهنده عدم آگاهی و توجه کافی به این مفهوم از سوی پژوهشگران بوده است. همچنین عدم فراگیری اینترنت و تعداد اندک مجلات دارای نشر آنلاین را می‌توان دلیلی برای کم بودن تعداد پژوهش‌های در دسترس و بررسی شده دهۀ هشتاد بیان کرد (حیدری و والی پور، ۱۳۹۶). اما بعد از سال ۱۳۹۲ تعداد پژوهش‌های انجام شده مرتبط با این مفهوم رو به افزایش بوده است. شکل ۱ نشان دهنده این روند است. مطابق با شکل ۱ نتایج نشان می‌دهد تعداد مقالات منتشر شده در طول زمان (دهه نود) در حال افزایش است. این رشد به طور میانگین ۱۳۱.۸۹ درصد بوده است. با توجه به روند افزایشی مرتبط با این مفهوم می‌توان نتیجه گرفت در آینده احتمالا توجه به این حوزه بیشتر خواهد شد.

جدول شماره ۳ فراوانی مقالات چاپ شده برحسب سال

سال	قبل از سال ۱۳۹۲	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
زبان فارسی	۳	۴	۶	۱۳	۱۵	۱۹	۲۰	۲۲	۲۷	۲۳
زبان انگلیسی	۰	۰	۰	۰	۱	۳	۴	۲	۲	۵
فراوانی	۳	۴	۶	۱۳	۱۶	۲۲	۲۴	۲۴	۲۹	۲۸
درصد رشد	-	۱۳۳	۱۵۰	۲۱۷	۱۲۳	۱۳۸	۱۰۹	۱۰۰	۱۲۱	۹۷
میانگین درصد رشد	۱۳۱.۸۹									

شکل ۱ - روند کلی پژوهش‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حسابداری تا سال ۱۴۰۰(تدوین توسط پژوهشگران)

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

۵-۲- روش پژوهش مقالات

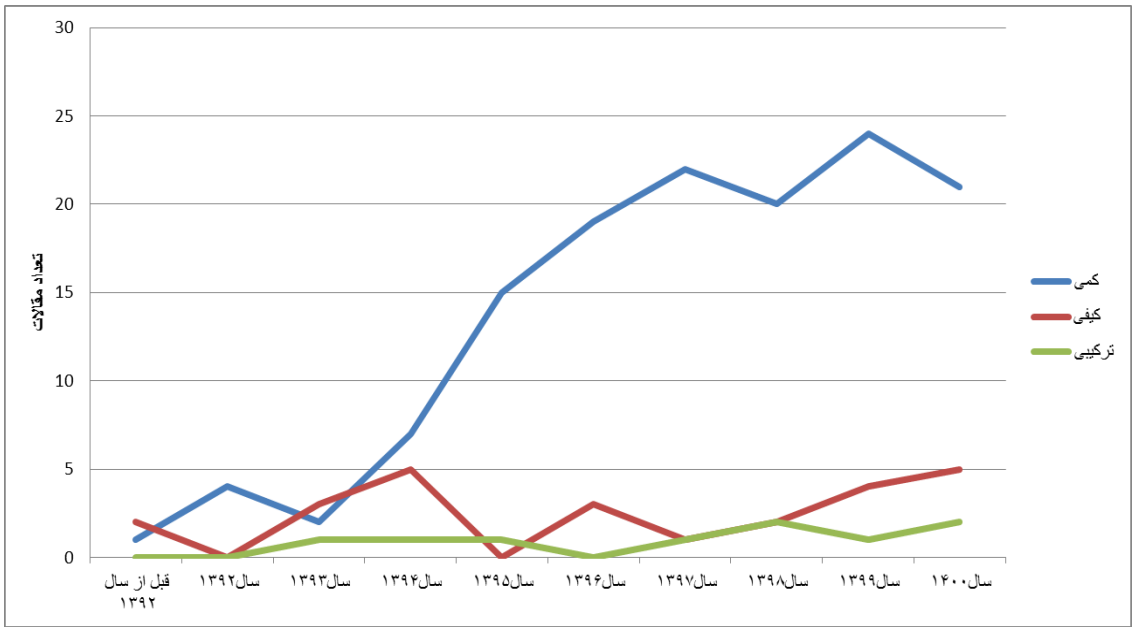
در شکل ۲ نمودار تعداد مقالات در سال بر مبنای رویکرد مقالات مشاهده می‌گردد. کدگذاری رویکرد براساس سه کد کمی، کیفی و ترکیبی کدگذاری شده است. مبنای این کدگذاری و روش گردآوری و تحلیل داده‌ها توسط مقالات می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد اکثر مقالات رویکرد کمی دارند (۱۳۵ مقاله). بعد از آن مقالات با رویکرد کیفی (با ۲۵ مقاله) و رویکرد ترکیبی(با ۹ مقاله) قرار دارند. تعداد مقالات از لحاظ رویکرد پژوهش در سال‌های مختلف متفاوت است.

مطابق با جدول شماره ۴ تا قبل از سال ۱۳۹۵ تعداد مقالات منتشر شده با رویکرد کمی و کیفی تقریبا برابر بوده است و در هر دو حوزه کمی و کیفی رشد اندکی وجود داشته است. اما بعد از سال ۱۳۹۵ تعداد مقالات با رویکرد کمی تفاوت زیادی با تعداد مقالات با رویکرد کیفی داشته است و مطابق با شکل ۲ تا سال ۱۴۰۰روند افزایشی داشته و رو به رشد بوده است.در نتیجه با افزایش تعداد مقالات منتشر شده با رویکرد کمی و رشد اندک مقالات در حوزه کیفی بعد از سال ۱۳۹۵اختلاف تعداد مقالات در این دو رویکرد افزایش یافته است.

نکته دیگری که از نمودار می‌توان متوجه شد مقالات با رویکرد ترکیبی می‌باشد که تعداد آن بسیار اندک می‌باشد و تنها ۵درصد مقالات منتشر شده در حوزه مسئولیت اجتماعی را شامل می‌شود.

جدول شماره ۴ فراوانی مقالات چاپ شده برحسب رویکرد پژوهش

سال/تعداد مقالات	قبل از سال ۱۳۹۲	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	جمع
کمی	۱	۴	۲	۷	۱۵	۱۹	۲۲	۲۰	۲۵	۲۱	۱۳۵
کیفی	۲	۰	۳	۵	۰	۳	۱	۲	۴	۵	۲۵
ترکیبی	۰	۰	۱	۱	۱	۰	۱	۲	۱	۲	۹
جمع	۳	۴	۶	۱۳	۱۶	۲۲	۲۴	۲۴	۲۹	۲۸	۱۶۹

شکل ۲ - روند رویکردهای پژوهشی مقالات (تدوین شده توسط پژوهشگران)

۵-۳- حوزه حسابداری مقالات

طبقه دیگری که در کدگذاری استفاده شد، حوزه تمرکزی مقاله نام دارد. براساس آن مقاله مطالعه شده و در چارچوب علم حسابداری یک کد برای مقاله انتخاب شد.به عنوان مثال اگر تمرکز مقاله بر اجتناب و فرار مالیاتی بوده است، کد «مالیات» برای آن انتخاب می‌شد و یا اگر تمرکز مقاله بر رفتار و خصوصیات شخصیتی مدیران شرکت باشد کد «مدیران» برای آن انتخاب می‌شد. برای هر مقاله فقط یک کد در نظر گرفته شد و برای بالابردن قابلیت اتکا در اینجا کدگذاری توسط دو نفر انجام شد. کدها دامنه بزرگی از حوزه‌های حسابداری را پوشش داد که

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

شامل ۲۷ مبحث می‌باشد. جدول شماره ۵ حوزه‌ها و تعداد مقالات در سال‌های مختلف را نشان می‌دهد. «عملکرد مالی» بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص داده است و پژوهشگران توجه زیادی به این حوزه داشته‌اند. ارزیابی عملکرد مالی شرکت به سبب جدایی مدیر از مالک ، یکی از موضوعاتی است که در حسابداری با استفاده از «تئوری نمایندگی» همواره به آن توجه شده است. ذی‌نفعان مختلف ، به ویژه سهامداران درصدد هستند در شرکت‌هایی سرمایه گذاری کنند که عملکرد مناسبی دارند و از لحاظ عملکرد به دنبال شرکت‌های برتر هستند (الوگو و ونگ کان ، ۲۰۱۲). « مدیران» و «سهام» حوزه‌هایی هستند که در جایگاه‌های بعدی قرار دارند. کمترین تعداد مقالات نیز به حوزه‌های «ارتباطات سیاسی»، «ارتباط ارزشی»، «چرخه عمر»، «شهرت اجتماعی» و «مشتریان» تعلق دارد.

جدول شماره ۵: تعداد مقالات در طول زمان برحسب حوزه تمرکزی دررشته حسابداری

حوزه‌های حسابداری و حسابرسی	قبل از سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰	جمع
عملکرد مالی شرکت		۱		۲			۴	۲	۴	۴	۱۷
مدیران					۱		۴	۱	۵	۳	۱۴
سهام				۱	۴	۵	۱	۲			۱۳
گزارشگری مالی			۱	۱		۱	۱	۱		۵	۱۰
سود		۱			۳	۱	۱	۱	۲	۱	۱۰
ارزش شرکت				۱		۱	۱	۱	۴	۱	۹
نگهداشت وجه نقد							۳	۲	۲	۱	۸
ریسک					۱	۱	۱		۱	۳	۷
سرمایه گذاری					۱	۱	۱		۲	۲	۷
کاربران		۱				۲	۲	۱		۱	۷
مالیات				۱			۲	۱		۱	۵
هزینه			۱		۱	۲		۱			۵
تداوم فعالیت				۱				۱		۳	۵
مالکیت نهادی			۱		۳						۴
راهبری شرکتی					۱	۱			۱	۱	۴
حسابرس							۱	۲	۱		۴
ویژگی‌های شرکت	۱			۱			۱	۱			۴
بازار				۱		۱			۱		۳
حاکمیت شرکتی		۱			۲						۳
مزیت رقابتی								۱	۱		۲
سرمایه فکری									۱	۱	۲
شهرت اجتماعی						۱					۱
مشتریان								۱			۱
چرخه عمر								۱			۱
ارتباط ارزشی								۱			۱
ارتباطات سیاسی								۱			۱

۵-۴- سازه‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها

کد دیگری که برای مقالات در نظر گرفته شد پیامدها و پیشامدها می‌باشد. پیامدها همان نتایج استفاده از مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌باشد و پیش‌آمدها عواملی هستند که باعث به وجود آمدن این مفهوم می‌باشند. البته پیشامدها در قالب نهایی، میانجی و گاهی تعدیل‌کننده در پژوهش‌ها ظاهر می‌شدند که همگی کدگذاری شدند. در اینجا کدهایی که به مقالات داده شد براساس محتوای مقالات است.

در ادامه به کمک روش آنتروپی شانون میزان پشتیبانی مقالات از هر یک از سازه‌ها یا کدها بررسی شد.به عبارت دیگر

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

با رتبه‌بندی سازه‌ها، آن‌ها اولویت‌بندی می‌شوند. آنتروپی شانون یکی از روش‌های استخراج وزن اهمیت معیارها در تصمیم‌گیری با معیارهای چندگانه است. مزیت این روش نسبت به سایر روش‌های استخراج وزن اهمیت این است که یک روش کاملا عینی است و سوگیری نظرهای خبرگان در آن وجود ندارد؛ بنابراین اگر شرایط به گونه‌ای باشد که احتمال خطا در قضاوت خبرگان وجود داشته باشد، استفاده از این روش می‌تواند جایگزین خوب و قابل قبولی باشد. آنتروپی در تئوری اطلاعات شاخصی است برای اندازه‌گیری عدم اطمینان که به وسیله یک توزیع احتمال بیان می‌شود. در آنتروپی شانون مقوله‌ها ابتدا در قالب فراوانی شمارش می‌شوند. سپس با محاسبه بار اطلاعاتی هر مقوله درجه اهمیت آن محاسبه می‌گردد.برای محاسبه عدم اطمینان از روابط زیر استفاده می‌گردد (دانایی فرد، الوانی و آذر ۱۳۹۰،

$$Rij=\frac{xij}{\sum_{j=1}^{m} xij}$$

$$Ej = - K\sum_{i=1}^{m} rij\ Lnrij \qquad (i=1,2....m)\ (j=1,2...n)$$

$$K = \frac{1}{Ln\ m} \qquad W\,j = \frac{E\,j}{\sum_{j=1}^{n} Ej}$$

رابطه ریاضی فوق با فرض اینکه محتوای یک پیام از نقطه نظر m پاسخگو در n مقوله طبقه‌بندی شده است مورد بحث قرار می‌گیرد. در پژوهش حاضر m تعداد مقالات می‌باشد که برای پیش‌آمدها ۲۸ و برای پیامدها ۵۰ می‌باشد. لازم به ذکر است که همه ۱۶۹ مقاله در این قسمت حضور نداشتند و تعدادی از مقالات با توجه به محتوای آن کدی دریافت نکردند. جدول ۶ و ۷ به ترتیب پیش‌آمدها و پیامدها و اولویت‌های آن‌ها را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۶: پیش‌آمدهای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و رتبه‌بندی آن

پیش آمدها	فراوانی	$Rij=\frac{xij}{\sum_{j=1}^{m} xij}$	∑ rij Ln rij	عدم اطمینان Ej	ضریب اهمیت Wj	رتبه
حاکمیت شرکتی	7	0.163	-0.296	0.985	0.0944	1
عملکرد مالی شرکت	3	0.070	-0.186	0.619	0.0593	2
ویژگی‌های شرکت	3	0.070	-0.186	0.619	0.0593	2
کمیته حسابرسی	2	0.047	-0.143	0.476	0.0456	3
راهبری شرکتی	2	0.047	-0.143	0.476	0.0456	3
توسعه بازار سهام	2	0.047	-0.143	0.476	0.0456	3
ویژگی‌های مدیریت	2	0.047	-0.143	0.476	0.0456	3
گزارش‌های مالی مصور،	2	0.047	-0.143	0.476	0.0456	3
عوامل‌اقتصادی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
ارائه صورت منابع و مصارف وجوه قرض الحسنه	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
حساسیت ریسک پرداخت	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
سرمایه فکری	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
پاداش مدیران	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
مالکیت خانوادگی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
ضریب واکنش سود شرکت‌ها	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
کیفیت‌گزارشگری مالی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
ارتباطات سیاسی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
مالکیت شرکتی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
مالکیت دولتی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
مالکیت نهادی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
پایداری سود	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
سودآوری شرکت	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
منابع نامشهود	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
عدم اطمینان محیطی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

پیش آمدها	فراوانی	$Rij=\frac{xij}{\sum_{j=1}^{m} xij}$	∑ rij Ln rij	عدم اطمینان Ej	ضریب اهمیت Wj	رتبه
انگیزه‌های شرکت	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
نگرش مذهبی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
حساسیت زیست محیطی	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
بازده حقوق صاحبان سهام	1	0.023	-0.087	0.291	0.0279	4
	43			10.430		

جدول شماره ۷:پیامدهای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و رتبه‌بندی آن

پیامدها	فراوانی	$Rij=\frac{xij}{\sum_{j=1}^{m} xij}$	∑ rij Ln rij	عدم اطمینان Ej	ضریب اهمیت Wj	رتبه
عملکرد مالی شرکت	13	0.117	-0.251	0.983	0.071	1
ارزش شرکت	9	0.081	-0.204	0.797	0.058	2
نگهداشت وجه نقد	8	0.072	-0.190	0.742	0.054	3
ریسک	8	0.072	-0.190	0.742	0.054	3
ریسک سقوط قیمت سهام	6	0.054	-0.158	0.617	0.045	4
کارایی سرمایه‌گذاری	5	0.045	-0.140	0.546	0.040	5
رفتار چسبندگی هزینه	4	0.036	-0.120	0.468	0.034	6
اجتناب و فرار مالیاتی	3	0.027	-0.098	0.382	0.028	7
پایداری سود تقسیمی شرکت	3	0.027	-0.098	0.382	0.028	7
عدم تقارن اطلاعاتی	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
هزینه سرمایه	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
کیفیت گزارشگری مالی	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
پیش‌بینی سود هر سهم	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
شاخص‌های سودآوری	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
ارزش بازار	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
حساسیت سرمایه گذاری	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
مالکیت نهادی	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
نگرش و تعهد شغلی حسابداران	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
عدالت مالیاتی	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
رفتار مدیران	2	0.018	-0.072	0.283	0.021	8
جریان نقدی عملیاتی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
آشفتگی مالی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
کارایی بازار سهام	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
ریسک ورشکستگی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
نگرش و رفتار مشتریان	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
مازاد بازده سهام وسودآوری	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
مدیریت سود	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
چرخه عمر	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
عکس‌العمل سرمایه‌گذاران	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
هزینه حقوق صاحبان سهام	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
ارتباط ارزشی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
خوانایی صورت‌های مالی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

پیامدها	فراوانی	$Rij=\frac{xij}{\sum_{j=1}^{m} xij}$	∑ rij Ln rij	عدم Ej اطمینان	ضریب Wj اهمیت	رتبه
حق الزحمه حسابرسی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
حباب قیمتی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
نظام راهبری شرکتی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
مزیت رقابتی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
خصوصیات کیفی اطلاعات مالی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
شهرت اجتماعی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
ریسک ورشکستگی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
ساختار پاداشِ مدیر ارشد اجرایی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
سلامت مالی شرکت	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
چولگی بازده سهام	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
ضعف کنترل‌های داخلی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
میزان تمرکز صنعت	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
پاداش هیئت مدیره	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
سرمایه فکری	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
تنوع جنسیتی هیئت مدیره	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
قضاوت حرفه‌ای در حسابرسی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
حسابرسی صورت‌های مالی	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
بازده سهام	1	0.009	-0.042	0.166	0.012	9
	111		-3.515	13.751		

یافته‌های این قسمت نشان داد مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در پژوهش‌های آکادمیک حسابداری می‌تواند تعداد متنوعی از پیامدها و پیشآمدها را در مطالعات حسابداری و حسابرسی داشته باشد. از یافته‌های این قسمت می‌توان مشاهده کرد که در متون حسابداری و حسابرسی توجه بیشتری به بحث پیامدهای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به خصوص در حوزه عملکرد مالی شرکت شده است. در بین سازه‌های پیامدی ، عملکرد مالی شرکت‌ها با ۱۳ مقاله و بعد از آن ارزش شرکت با ۹ مقاله بالاترین اولویت و اهمیت را در متون علمی حسابداری داشته است. در پیش‌آمدها یا عواملی که مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را شکل می‌دهند حاکمیت شرکتی با ۷ مقاله، بیشتر مورد بررسی قرار گرفته است.

۶- نتیجه گیری

واژه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به ظهور یک جنبش اشاره دارد که به دنبال واردکردن عوامل محیطی و اجتماعی در تصمیمات تجاری شرکت‌ها ، استراتژی تجاری و حسابداری با هدف افزایش عملکرد اجتماعی و محیطی در کنار ابعاد اقتصادی است به گونه‌ای که برای واحدتجاری ،جامعه و محیط مفید و سودمند باشد(مک کینلی،۲۰۰۸).تحقیقات اخیر در حوزه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با اتکاء بر نگرش نظریه مشروعیت و نظریه ذینفعان بوده است.نظریه ذینفعان بیانگر این واقعیت است که اکثر شرکت‌ها دارای یک مجموعه یکپارچه و بزرگ از ذینفعان هستند.لذا،شرکت‌ها نسبت به آنها تعهد و مسئولیت دارند(حساس یگانه و برزگر،۱۳۹۳)

مشارکت علمی پژوهش حاضر این است که برای اولین بار در مقیاس وسیع تمامی مقالات معتبر در حوزه مسئولیت اجتماعی جمع‌آوری و با استفاده از ابزار تحلیل‌محتوا به ارزیابی و تحلیل نظام‌مند نتایج و یافته‌های پژوهش‌های پیشین پرداخته شده است و در انتها با استفاده از روش کمی آنتروپی شانون ، سازه‌ها رتبه‌بندی و درجه اهمیت آن‌ها محاسبه گردید. پژوهش‌های مشابه دیگری به طور نظام‌مند مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را مرور و بازبینی کرده‌اند (به عنوان مثال کارول،۱۹۹۹؛ والند و همکاران،۲۰۰۸؛ چانگ و چارلس،۲۰۱۸). پژوهش حاضر راه این پژوهش‌ها را ادامه داده است تا برای شناخت مفهوم مسئولیت اجتماعی در علم حسابداری و حسابرسی کمک کند.

همانطور که در بخش یافته‌ها اشاره شده است، اوایل دهه نود تعداد مقالات محدودی در مجلات معتبر انتشار یافته است که نشان‌دهنده عدم آگاهی و توجه کافی به این مفهوم از سوی

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

پژوهشگران بوده است. همچنین عدم فراگیری اینترنت و تعداد اندک مجلات دارای نشر آنلاین را می‌توان دلیلی برای کم بودن تعداد پژوهش‌های در دسترس و بررسی شده دهۀ هشتاد بیان کرد(حیدری و والی پور، ۱۳۹۶). اما بعد از آن مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به عنوان یک مفهوم به سرعت در بین پژوهشگران حسابداری رشد یافته است و درصد زیادی از مقالات را در سال‌های اخیر به خود اختصاص داده است . این نکته برای پژوهشگران آتی علاقمند به حوزه جدید حسابداری بسیار حائز اهمیت می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که از بین تمام مجلات معتبرکشور، مجله «دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت» بیشترین سهم انتشار مقالات در حوزه مسئولیت اجتماعی را داشته است. این مهم نشان‌دهنده این است که این مجله توجه ویژه‌ای به این مقوله در حال رشد داشته است و پژوهشگران هم بیشتر این مجله را مورد توجه خود قرار داده‌اند. می‌توان گفت با توجه به فراوانی بالای مقالات منتشر شده در این مجله، اهمیت این مفهوم در بین دست‌اندرکاران و پژوهشگران این مجله بالا بوده است و توجه ویژه‌ای به آن شده است. مسئولیت اجتماعی موضوعی جدید در ادبیات و تحقیقات حسابداری به شمار رفته و از جنبه‌های مختلف توسط سرمایه گذاران، تحلیلگران ، مدیران و محققین مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به رقابتی بودن دنیای امروز، مسئولیت اجتماعی به عنوان یک منبع مزیت رقابتی شناخته شده است (پورتر و کرامر۲۰۱۱) و مسئولیت اجتماعی از جنبه‌های مختلف حائز اهمیت می‌باشد.

بعد از آن روش پژوهش مقالات در این حوزه براساس سه رویکرد کمی، کیفی و ترکیبی مورد بررسی قرار گرفت که بیشترین مقالات با رویکرد کمی در مجلات منتشر شدند.هرچند که در اوایل دهه نود تفاوت زیادی بین این سه رویکرد در بین مقالات منتشر شده نبوده است،اما در اواخر این دهه شاهد تفاوت زیادی در تعداد مقالات منتشر شده با رویکرد کمی بوده‌ایم.مقالات با رویکرد کمی رشد فزاینده‌ای نسبت به مقالات با رویکرد کیفی و ترکیبی داشته است.

یافته بعدی در این پژوهش مربوط به حوزه تمرکزی مقالات بوده است که درآن حوزه "عملکرد مالی" بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص داده است بنابراین بیشترین مقالات منتشر شده مربوط به رابطه بین مسئولیت اجتماعی و عملکردمالی بوده است ومی توان اظهار داشت پژوهشگران توجه زیادی به این حوزه داشته‌اند. یکی از دلایل آن می‌تواند این باشد که ذی‌نفعان مختلف ، به ویژه سهامداران درصدد هستند در شرکت‌هایی سرمایه‌گذاری کنند که عملکرد مناسبی دارند و از لحاظ عملکرد به دنبال شرکت‌های برتر هستند (الوگو و ونگ کان ، ۲۰۱۲). ارزیابی عملکرد مالی شرکت به سبب جدایی مدیر از مالک ، یکی از موضوعاتی است که در حسابداری با استفاده از «تئوری نمایندگی» همواره به آن توجه شده است. کمترین تعداد مقالات نیز به حوزه‌های «ارتباطات سیاسی»، «ارتباط ارزشی»، «چرخه عمر»، «شهرت اجتماعی» و «مشتریان» تعلق دارد.

آخرین یافته این پژوهش، شناسایی و اولویت بندی پیامدها و پیش‌آمدهای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در مطالعات حسابداری و حسابرسی می‌باشد. با توجه به اولویت‌بندی سازه‌ها در این قسمت پژوهشگران می‌توانند جهت‌گیری خود را در رابطه با تعیین و تبیین مدل‌های جدید انتخاب کنند. البته واضح است پژوهشگران باید در انتخاب تعداد، ترکیب و شرایط این سازه‌ها پشتوانه نظری لازم را در نظر بگیرند. این پژوهش به پژوهشگران آتی کمک خواهد کرد تا با بررسی حوزه‌های حسابداری مرتبط با مسئولیت اجتماعی بتوانند به جنبه‌های مختلف این مفهوم پی ببرند و دیگر حوزه‌های آن را بررسی نمایند.

یادداشت‌ها

1. Stakeholders
2. Corporate SocialResponsibility(CSR)
3. Corporate Social Performance
4. https://journals.msrt.ir
5. Consequences
6. Antecedents, Mediators and Moderators
7. Sustainability
8. Bibliometric
9. Cite Space
10. Journal of Corporate Social Responsibility and Environment Management
11. Journal of Sustainability
12. Journal of Cleaner Production
13. Trends
14. Constructs
15. Substantive analytical procedures
16. Credibility
17. Dependability
18. Open coding
19. Axial coding
20. Excel
21. Shannon entropy

فهرست منابع

* امیدوار, علیرضا. (۱۳۸۵). اقدامات پراکنده در زمینه ترویج مسئولیت اجتماعی شرکتها در ایران.
* باباجانی, جعفر؛ فروغی, داریوش. (۱۳۷۹). ارزیابی قابلیت پاسخگویی نظام حسابداری نسبت به مسئولیت اجتماعی واحدهای انتفاعی،مطالعات تجربی حسابداری مالی .
* باقری, محمدهادی؛ عبدالوند, محمدعلی؛طبیبی, سیدجمال الدین ؛ خدایاری, بهناز. (۱۳۹۶). فرامطالعه ای بر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در پژوهش های بازاریابی :روندها و سازه های مرتبط.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

* بنی هاشمی‌کهنگی, سیدعلیرضا؛ خسروی‌پور,نگار.(۱۴۰۰). مسئولیت پذیری اجتماعی و حسابرسی صورت های مالی،دانش حسابرسی،سال ۲۱،شماره ۸۳.
* پیران نژاد,علی. (۱۳۹۵). فرامطالعه ای بر پژوهشهای دولت الکترونیک در ایران.علوم مدیریت ایران.۱۱(۴۳):۱۳۴-۱۱۳.
* جمشیدی ،نوید,حیدری نژاد, قدرت‌اله (۱۳۹۹). گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکت: چالش های استانداردگذاری و خدمات اطمینان بخش.
* حساس یگانه, یحیی, برزگر, قدرت‌اله. (۱۳۹۳). مبانی نظری مسئولیت اجتماعی شرکتها و پارادایم تحقیقاتی آن در حرفه حسابداری،فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت،سال هفتم،شماره ۲۲،صص ۱۰۹-۱۳۳.
* حیدری, علی ؛ والی پور, علی. (۱۳۹۶). پژوهش های مدیریت استراتژیک در ایران : مروری بر آثار انتشار یافته در نشریه های علمی پژوهشی داخلی طی سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳.مجله مدیریت بازرگانی ۹(۱) ،۱۰۲-۸۳.
* خوش طینت نیک نیت, محسن. (۱۳۷۴). حسابداری مسئولیت اجتماعی،فصلنامه علمی و پژوهشی "بررسی های حسابداری"،سال سوم،شماره ۱۰ و ۱۱ ،ص ص ۱۸-۳۴.
* دانایی فرد, حسن ؛الوانی,سید مهدی؛ آذر,عادل. روش شناسی پژوهش کیفی در مدیریت:رویکردی جامع ، چاپ چهارم تهران:انتشارات صفار - اشراقی.
* رهنمای رودپشتی,فریدون, زندی,آناهیتا. (۱۳۹۹). مسئولیت اجتماعی شرکتی و ساختار پاداش مدیر ارشد اجرایی،نشریه علمی حسابداری مدیریت،سال سیزدهم،شماره ۴۷.
* شربت اوغلی, احمد؛افشاری،داوود؛ نجمی، منوچهر. (۱۳۸۹). مسئولیت اجتماعی نزد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران،فصلنامه علوم مدیریت ایران،ص ۸۱ ،شماره ۵۸.
* فروغی, داریوش, میرشمس شهشهانی, مرتضی, ؛ پورحسین, سمیه. (۱۳۸۷). نگرش مدیران درباره افشای اطلاعات حسابداری اجتماعی :شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.بررسی های حسابداری و حسابرسی ،دوره ۱۵،شماره ۵۲، ۵۵- ۷۰.
* کاظم پور, مرتضی؛ کاشانی پور, محمد؛ یزدی فر, حسن, ؛حمیدی زاده, علی. (۱۳۹۹). چارچوبی برای رتبه بندی افشای مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت،پژوهش های حسابداری مالی،سال دوازدهم،شماره یک،پیاپی (۴۳).
* لاریمی, جعفر, نوروزی, محمد, ایمانی خوشخو, امید. (۱۳۹۶). افشای مسئولیت اجتماعی در عصر بحران مالی،مطالعات حسابداری و حسابرسی،شماره ۲۲.
* Blowfield, M & ,.A.Murray .(۲۰۱۱) .Corporate sustainability.2nd ed.New York:Oxford University Press .
* Carroll, A .(۱۹۹۹) .Corprate social responsibility evolution of a definitional construct.Business & Society,38(3),268-295 .
* CHung, J & ,.CHarles, H .(۲۰۱۸) .Current Trends Within Social and Environmental .Accounting Research:A Literature Review .
* Frank, G., Bakker, D., Groenewegen, p & ,.Den Hond, F .(۲۰۰۵) .a bibliometric analysis of 30 years of research and theory on corporate social performance:International Association for Business and Society .
* Garriga, E & ,.Mele, D .(۲۰۰۴) .Corporate social responsibility theories : Mapping the territory .Journal of Business Ethics,53(1),51-71 .
* Global, A. C .(۲۰۱۷) .Corporate Social responsibility.Government of Canada. Availale online at http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/topicsdomaines/other-autre/csr-rse.aspx?lang=eng .,
* Gray, R., Owen, D & ,.Adams, C .(۱۹۹۶) .Accounting and accountability:Changes and challenges in corporate social and environmental reporting. London :Prentice Hall .
* Halkos, G & ,.Nomikos, S .(۲۰۲۰) .Corporate social responsibility:Trends in global reporting initiative standards:Economic Analysis and Policy .
* Khan, M .(۲۰۱۰) .The effect of corporate governance elements on corporate social responsibility (csr) reporting:empirical evidence from private commercial banks of Bangladesh,International Journal of Law and Management,5(2),82-109 .
* Kuan.Y, O. W .(۲۰۱۲) .An expert fuzzy rule-based system for closed-loop supply chain perfornance assessment in the automotive industry.Export System with Applications,39(1),375-384 .
* Lee, M .(۲۰۰۸) .A review of the theories of corporate social responsibility : Its evolutionary path and the road ahead. International journal of management reviews,10(1),53-73 .
* Mc Williams, A & ,.Siegel, D .(۲۰۰۱) .Corporate social responsiility:A theory of the firm perspective.Academy of Management Review,26(1),117-127 .
* Mckinley, A .(۲۰۰۸) .The drivers and performance of corporate environmental and social responsiility in the Canadian mining industry,master thesis Geography Department and Center for Environment University of Toronto .
* Middlemiss, N .(۲۰۰۳) .Authentic not cosmetic:CSR as brand enhancement.The Journal of Brand Management 10(4):353-61 .
* Okoye, A .(۲۰۰۹) .Theorising corporate social responsibility as an essentially contested concept: is a definition necessary? Journal of Business Ethics,89(4 . (

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

* Olugu, E & ,.Wong Kuan, Y .(۲۰۱۲) .An expert fuzzy rule-based system for closed -loop supply chain performance assessment in the automotive industry .Expert System with Applications,39(1),375-384 .
* Sanchez, G .(۲۰۲۱) .Corporate social reporting and assurance: The state of the art .Revista De Contabilidad - Spanish Accounting Review .
* Spina, G., Caniato, F., Luzzini, D & ,.Ronchi, S . .(۲۰۱۳)past,present and future trends of purchasing and management:An extensive literature review . Industrial Marketing Managment,42(8),1202-1212 .
* Stanaland, A., Lwin, M & ,.Murphy, P .(۲۰۱۱) . Consumer perceptions of the antecedents and consequences of corporate social responsibility.Journal of Business Ethics,102(1),47-55 .
* Wagner, S .(۲۰۱۰) .Misused and missed use-Grounded Theory and Objective Hermeneutics as methods for research in industrial marketing.Industrial Marketing Management,39(1),5-15 .
* Yawar.S.A & ,Seuring.S .(۲۰۱۵) .Management of social issues in supply chains:a literature review exploring social issues,action and performance outcomes. Journal of Business Ethics,1-23 .
* Ye, N., Kueh, T. B., Hou, L., Lin, Y & ,.Yu, H . .(۲۰۲۰)a bibliometric analysis of corporate social responsibility in sustainable development:Journal of Cleaner Production .
* Zhang, J., Zhu, H & ,.Ding, H .(۲۰۱۳) .Board composition and corporate social responsibility :An empirical investigation in the post Sarbanes - Oxley Era.Journal of Business Ethics .114(3),381-392 .
*

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 11/ No. 44/ Winter 2023

A Meta Analysis on Corporate Social Responsibility on Accounting and Auditing Researches: Content analysis method

Sahar Sepasi
Accounting Department, Faculty of Management and Economics, Tarbiat Modares University.
sepasi@modares.ac.ir

Fatemeh Talebian Darzi
Accounting Department, Faculty of Management and Economics, Tarbiat Modares University

Abstract

Nowadays, corporate social responsibility seems necessary for many companies and companies are disclosing this information to increase shareholder wealth. Numerous studies have reviewed the history and evolution of this concept in recent decades. However, no research has been conducted in the country to specifically study the history and evolution of this concept in the field of accounting. In this study, by meta analyzing the concept of corporate social responsibility in accounting and auditing, attempts can be made to identify trends and related structures using the many different domains of this concept, to provide a comprehensive picture of it for researchers to use.

For this purpose, 169 articles until year 2021 on corporate social responsibility published in reputable journals were reviewed. The results show that corporate social responsibility in accounting has grown rapidly among researchers and future researchers can identify and prioritize corporate social responsibility structures in accounting and auditing studies, choose their orientation in relation to determining and explaining new models.

Among all the famous and certified journals in the country, the Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge, has had the largest share of articles in the field of social responsibility. This is an important indication that the magazine has paid special attention to this growing category and researchers have paid more attention to this journal.

Keywords: Accounting and Auditing, trends, related constructs, Corporate Social Responsibility

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir